

Asia: VN/19841/2024

Ulosottolaitoksen toimipaikkaverkostoa koskeva lausuntopyyntö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ulosottomiehet ry:n lausunto Ulosottolaitoksen esitykseen toimipaikkaverkoston kehittämisestä.

Valtakunnanvoudin kanslia on Ulosottolaitoksen tulossopimuksen mukaisesti valmistellut laitoksen toimipaikkaverkoston kehittämissuunnitelman. Valtakunnanvoudin kanslia (jatkossa VVK) on jättänyt esityksensä Oikeusministeriölle 28.6.2024.

Ulosottomiehet ry:n näkemyksen mukaan VVK:n esitys on valmisteltu puutteellisesti, eikä esityksen vaikutusarviointeja ole tehty riittävällä laajuudella. Valmistelussa on keskitytty tarkastelemaan vaikutuksia yksinomaan kansalaisten näkökulmasta. Tarkastelussa painoarvon toki tulee olla näin, mutta vaikutusten arviointia tehtävien tuloksellisen hoitamisen kannalta ei voi sivuuttaa kokonaan, niin kuin esityksessä on tehty. Yhdistys ei sinänsä vastusta pienten toimipaikkojen lakkauttamista, jos lakkauttaminen tuo säästöä ja mahdollistaa tarkoituksenmukaisen ja tuloksellisen toiminnan. Sitä vastoin esitämme huolen erityisesti keski suurten toimipaikkojen, sekä pitkien etäisyyksien päässä olevien toimipaikkojen lakkauttamisesta ilman riittäviä riski- ja vaikutusarvioita.

Haluamme myös kiinnittää erityistä huomioita kehittämissuunnitelman kohtaan 5.1. Kohdassa käsitellään valtion toimitila- ja palveluverkkohanketta: ”Hankkeen tavoitteena oleva palveluverkosto 90 palvelupisteellä tulee olemaan laajempi kuin nykyinen ulosoton toimipaikkaverkosto.”. Palveluverkkohankkeessa luotavissa palvelupisteissä kansalaisille mahdollistetaan tarvittavan viranomaistahon tavoittaminen sähköisin menetelmin palvelupisteestä käsin. Nämä palvelupisteet eivät ole ulosoton henkilöstön työpisteitä, eivätkä ne mahdollista kansalaisten tapaamista kyseisessä palvelupisteessä. Toimitilan ja palvelupisteen eron ymmärtäen kansalaisten asiointimatkat, kuten myös ulosottomiesten toimitusmatkat tulevat huomattavasti kasvamaan. Ulosoton tehtäviin kuuluu merkittävilta osin liikkumista edellyttävät työtehtävät, kuten häädöt, tiedoksiannot ja realisoinnit, jolloin ollaan poissa työpisteeltä. Palveluverkoston osalta lähin verrokkiviranomainen on poliisi, ei esim. Verohallinto tai Maanmittauslaitos, joiden toiminta on luonteeltaan erilaista.

VVK on todennut, että ”toimitusmatkojen pitenemisellä ei tule olemaan mainittuja negatiivisia vaikutuksia, jos ja kun toimintaa tehostetaan digitalisaation keinoin, jakosääntöjä tarkastellaan uudelleen toimitusmatkojen järkevöittämisen näkökulmasta ja kehitetään työvälineitä virkamiehille, esihenkilöille ja johdolle työn tarkempaan suunnitteluun”. Käsityksemme mukaan negatiivisia vaikutuksia tulee olemaan ja VVK:n lausuma sivuuttaa varsinaisen asian eli puuttuvat vaikutusarvioinnit toimipaikkojen lakkauttamisen vaikutuksista työn taloudellisuuteen ja tuottavuuteen sekä virkamiesten työhyvinvointiin. Mikäli toimipaikkojen lakkauttamisen negatiivisia vaikutuksia pystytään esitetyin toimin vähentämään, on se pelkästään kannatettava asia. VVK:n esittämät parannukset voidaan toteuttaa sen lisäksi, että toimipaikkaverkostoa koskevat päätökset tehdään vaikutusarviointeihin perustuen siten, että lakkautusten vaikutukset toiminnan tuloksellisuuteen ovat mahdollisimman pienet. Näin toimimalla toiminnan tuloksellisuuden voisi odottaa kasvavan. Huomautamme, että toimitusmatkojen osalta matkat tehdään jo tällä hetkellä suunnitelmallisesti ja matkojen pidentyminen tulee vaikeuttamaan suunnittelua ja matkojen tekemistä tai useiden toimitusten hoitamista yhdellä kertaa.

Laajan täytäntöönpanon itäisen alueen osalta käytettävissä on ollut laskelma toimitusmatkojen (häädöt ja realisoinnit) ja niihin kuluvaan matka-ajan muutoksesta, jos ne tehtäisiin toimipaikkaesityksen mukaisista toimipaikoista verrattuna vuoden 2023 toteumaan. Laskelma osoittaa, että toimipaikkakohtaisilla toimitusmatkojen määrään, pituuteen ja kohdepaikkakuntaan pohjautuvilla tiedoilla on varsin luotettavasti laskettavissa esitetyn muutoksen vaikutukset. Laskelmaa pohjana käyttäen henkilöstöjärjestöt ovat laskeneet toimipaikkaesityksen kustannusvaikutuksia. Kehittämissuunnitelman toteutuminen esityksen mukaisesti tarkoittaa esimerkiksi laajan täytäntöönpanon itäisellä alueella ulosottoylitarkastajien työajasta 1,95 henkilötyövuoden siirtymistä kasvaviin toimitusmatkoihin. Alueella työskentelee ulosottoylitarkastajina 54 virkamiestä, mikä tarkoittaa 3,6 prosentin siirtymää muusta työstä kasvaneisiin toimitusmatkoihin. Laajan täytäntöönpanon (LATO) Itä-Suomen kokonaisperintätulos vuonna 2023 oli 94.952.000 euroa. Mikäli perintätulos heikkenee mainitun 3,6 prosenttia, tarkoittaa se kokonaisperintätuloksen laskua 3,42 miljoonalla eurolla. Itäisellä LATO-alueella perittiin vuonna 2023 valtiolle veroja, sakkoja ja muita julkisoikeudellisia saatavia yhteensä yli 42,7 miljoonaa euroa. 3,6 prosentin heikennys perintätuloksessa tarkoittaa yli 1,5 milj. euron vähennystä valtiolle ja kunnille perityissä saatavissa. Summa vastaa käytännössä toimipaikkaverkoston supistamisella esityksen mukaisesti koko maan osalta vuokratukustannuksissa tavoiteltavaa säästöä.

Edellä esitetty osoittaa, että vaikutusarvioinnit ovat tehtävissä. Yhdistyksellä ei ole käytettävissään tietoja, jotta vastaavaa vuoden 2023 tietoihin pohjautuvaa laskentaa muiden laajan täytäntöönpanon alueiden osalta olisi voitu tehdä. VVK:lla tarvittavat tiedot ovat. Mikäli laskenta tehdään muiden LATO-alueiden osalta käyttäen samaa 3,6 prosentin siirtymää muusta työstä toimitusmatkoihin, tarkoittaa se vuoden 2023 toteumalla laskettuna LATO:n kokonaisperintätuloksen (662.353.000 €) laskua lähes 24 miljoonalla eurolla ja julkisoikeudellisten saatavien perintätuloksen (308.985.000 €) osalta yli 11 miljoonalla eurolla. Pelkästään julkisoikeudellisten, eli valtiolle ja kunnille perittävien saatavien osalta perintätuloksen lasku olisi lähes seitsenkertainen tavoiteltuun vuokrasäästöön verrattuna. Toisella tavoin ilmaistuna perintätuloksen lasku 0,52 prosentilla laskee valtiolle ja kunnille perittävien asioiden kertymää tavoitellun vuokrasäästön 1,6 milj. euroa verran. Nähdäksemme on selvää, että vaikka esityksen mukaiset toimipaikkojen lakkautukset tuovat säästöä

ulosottolaitoksen vuokratukustannuksissa, valtion kokonaistaloutta tarkastellen sille aiheutuvat tulomenetykset tulevat olemaan moninkertaiset saatavaan säästöön verrattuna. Tilastotiedot perustuvat: Ulosottolaitoksen tilastoja vuodelta 2023 julkaisuun.

https://ulosottolaitos.fi/material/sites/vvv2/tilastot/5m1x6teru/Ulosotto_Suomessa2023.pdf

Ulosottomiehet ry esittää, että toimipaikkaverkoston kehittämissuunnitelman valmistelua jatketaan ja vaikutusarvioinnit tehdä koko maan osalta. Toimipaikkaverkostoa koskevat päätökset tulee perustaa riittävään, mahdollisten lakkautusten seuraukset toiminnan tuloksellisuuteen huomioon ottavaan tietoon. Lausuttavana oleva esitys ei sisällä riittäviä tietoja, jotta näin voitaisiin tehdä.

Kokonaisuutta mietittäessä tarkasteltavaksi tulisi ottaa niin ikään ulosottomaksutulot, joita on viimeksi korotettu 1.7.2013. Ulosottomaksutulot ovat noin 80 prosenttia ulosottolaitoksen toimintamenoista. Tulisi harkita, onko ulosottomaksutuloja mahdollista kasvattaa lähemmäs toimintamenoja.

Ulosottomiehet ry:n plsta

Jani Isoaho, pj.

Isoaho Jani
Ulosottomiehet ry